

Венко Христов
Борејн

ЖИВИ СПОМЕНИК

Бор, 2010.

Венко Христов Борејн
ЖИВИ СПОМЕНИК

2007

У КАМЕНУ ТРАГ

ВЕНЧАЊЕ

У ноћи пролећној
У четири ока
Без сведока
Венчали смо се
Ја и моја црноока

У ноћи пролећној
Без сведока
Називали смо здравицу
Капљицама љубавног сока
Ја и моја видроока

А потом смо се
У четири скока
Нашли на обали
Хитрог потока
И тражили смо тражили
Своје очи изгубљене
На дну потока
Ја и моја црноока

ВИДАРИЦА

Инж. Љиљани Петровић

Једна плава птица
Гласница радосница
Слетела је тихо
На раме ми ломно

И тананим кљуном
Ко видар чаробни
Црв бољке без бола
Из душе ми вади

Песма витокрила
Из срца јој ниче
И ја сада растем
За један живот више

Борска болница
27. октобра 1975.

---

* * *

Нема Бога на небесима
Бог је у мени
Док ми верујеш

Нема царства на земљи
Царство је у одсјају
Твојих зеница

Нема ђавола у паклу
Ђаво ти је у телу
Када је разиграно

И нема пакла нигде
Пакао ће настати у мени
Ако ме будеш преварила

* * *

Хајде да се играмо парка
Ти ћеш бити трава која ниче
А ја чувар твој
Љубави започета

Хајде да се играмо улице
Ти буди улица са раскошним
излозима
А ја задивљени пролазник
Љубави пролазна

Хајде да се играмо друма
Ти буди друм без краја
А ја вечни пешак
Љубави изгубљена

***

Ако ме не буде било
У камену као траг,
Ако ми ништа од видика
Не остане у зеници,
Ако ми душу замка лепоте
Непатворене не зароби,
Ако бар у неком од вас
Што останете за мном
Не саградим део
Свог живог споменика,
Па и није ме било!
И нека ми заборав пресуди!

* * *

Продужићемо тако
Хроми и троми
Више од тегоба
Туробног живота
Но што нас је такве
Судбина саздала

Продужићемо тако
Свак носећи собом
Властиту крстачу
Трновитом стазом
Животне голготе

Неко ће је побости
Врх жељеног брда
Неко ни подножје
Дотакнути неће
Живот је за храбре
Повелика кушња

Милану Стојадиновићу Басу,
једне бесане јесење ноћи, лета `85.

ЉУБАВНИЦИ

Пожелели смо
Да путујемо светом
На латицама
Неког давно
Увенулог цвета
Ти и ја – два тако ужарена
А ипак различита света

ИЗ ПОТАЈЕ

Купам се у некаквој
Само мени видљивој
Светлости зеленој

Не нисам себичњак
Сакрио сам се само
Дубоко у себи
Бранећи се својом љуштуром
Од невидљивих подмуклих бодљи
Од оних у које не верујем
А њих је не знам колико

Само сам очи утиснуо
У свет око себе
Да буду мртва стража
Да искра што тиња у мени
Не плане сувише касно

ДВЕ УГАШЕНЕ ЗВЕЗДЕ

Босим си ногама
Притисла друм
Камење ти је појело табане
А ти ниси ни гласак пустила

Пољубила си сунце
Оно ти је лице спржило
Помиловала ветар
А он ти косе почупао
Загрлила гору
Подерала хаљину
А из њених рита
Ко две угашене звезде
Вире твоје опаљене дојке

КЛОШАРЕВ ЈАД

Чик реци ми девојчуро плава
Реци реци да сам клошар
И казаћу ти хвала

Кућа и улица за мене су исто
Место крова над главом
Покрива ме небо
Већ одавно као суза чисто

Ако ме зажелиш на извору ноћи
Потражи ме тамо
Где се вино у песму точи
Где срце за песмом
Жели да искочи

Но чувај се
То лудо срце што за песмом
Жели да искочи
Ископаће ти те твоје
Блесаве очи
Због којих и вино и песму
Претварам у ноћи

ЈЕДНА МАРИЈА СА МЛАДЕЖОМ НА УСНАМА

Голим ћу рукама покидати
Крвави чаршав јутарњег неба
Поломићу крила ласте ранопевке
Убићу песму у њеном кљуну
Јер она је лепша од ластине песме

Она
    Жена
        Марија
Са младежом на уснама

Опрости Марија ако те у песми
окупам
Мирисом мог раног лета
Јер тако ми овог света
Ти си жена снена
Жива жена а не копрена

За једном женом лети
Ова песма обесна
За њом и њена чула чудесна
Јер она је просула
Своју црну гриву
На ливади мојих груди

Она
    Жена
        Марија
Са младежом на уснама

---

* * *

Севну муња
И наста ћутња
А потом стрепња

И удари гром
И наста лом
А за њим оста пролом

Ја ипак опстадох
Иако ошинут животом
И речју прејаком

---

* * *

Ако ми се и даље опиреш
Стидно и тихано
Говорећи ми
Оно нећу
Оковаћу те
У најлепшу чесму
Из ње ћу попити
Сву воду чудесну

---

* * *

Полети полети ласто лакокрила
из душе моје усплахирене
са дна мога безнађа
прхни из рама ове слике
у све просторе и вртлоге
слободе до краја васељене
и натраг
на том лету до звезде последње
пратиће те моје руке разгранате
и моје очи знатижељне

РАТКУ

Ни петлова
ни житеља
што их
у праскозорје
у освит новог
тежачког дана
будио пој
првих петлова
одавно нема
у нашим опустелим
крајолицима

стогови сена
сунцолики сунцокрети
кочоперни петлови
урушене куће
са разјапљеним
вратима
и трошне ограде
све се преселило
у сећања наша
на твоја платна
и у моје строфе
тугованке
мој стваралачки
сабрате

Бор, 19. 4. 2008.
Спортски центар
о Лазаревој суботи

---

* * *

Господе!
Какве ћеш
Користи имати
Од мог сталног клањања!

Сагнутом онако,
Видећеш ми
Само теме
Безвредно.

Челом у чело
Уочићеш
Да и моје светли!

Na 60.

Z
2006.

ДНЕВНЕ ПЕСМЕ

ЕКОЛОШКА

Није ли прекасно
Да склопимо мир
Са природом
Ми који смо
Самозвано некажњено
Прогласили себе
За њене господаре

* * *

Овде је земља
Још увек топла
Од наших табана

Овде тек што смо били
Овде тињају сећања
На пређашње табане

Можемо ли јој
Сачувати топлину
За неке друге
За нама долазеће табане

Кафана „Брест“ у Бору
на Светски дан платете Земље
19. 4. 1996. године

ПРВО ВЕЧЕ У КЊАЖЕВЦУ

Да чуда ли људског!
Видиш град,
а нигде града нема!
Чудесна машта,
та игра голема.
У сваком сокаку
завера се спрема!

Збило се тако
брдо до брда,
све сами бедем
до бедема,
а само једна
кула голема.

Скок до скока,
дођеш до Тимока.
Мост до моста...
Али не, не,
то још увек
није доста!

СРПСКИМ ВЛАСТОЉУПЦИМА

Ко то ломи багремове беле,
ко нам срца посустала слама?
Пузавице на висине увек се пеле,
тврд је образ, мало срама!

Шта чините, „јуначине“ дичне,
зар не знате кад је доста?
Сад кораци, после грешке личне,
од Броза вам једнокрака оста!

На крај душе истрчаше славно,
па се воле, па се тајно лажу,
жито испод жита тријеришу јавно,
тешко раји кад се лепо слажу!

Они, Ђорђе, ломе багремове гране.
Бар једном ће пре зоре – ноћца да
осване!

28. 3. 1996.

НЕЧАСТИВОМ КАРИЈЕРИСТИ

Волео је свашта уређивати,
само врх слатки да дотакне.
Од судбине нико не умакне,
боље паметног слушати,
него лудом наређивати.

Знао је да говоре гласне кити,
само до фотеље да догура.
У чаши воде најбеснија бура,
човек бити ил` ништа не бити.

Хтео је своје горе уздрхтало лишће
и у пустињу грлом да заскочи.
Добро виде сваке боје очи,
опрати се неће дати сулудо нечишће.

28. 3. 1996.

У МАЛОМ МЕСТУ

Не топите метал луди,
не гушите реч у човеку.
Народ, то су ови људи,
и данас, и у 21. веку.

Најтежа је реч нејака и млака
и новине блеђе од билтена.
Вештина је од паметног
направити кретена,
а уметност – вређати
песника и сељака.

У месту малом, мало песме,
буздовани јаки и камџије љуте.
У водоводу, кажу, једино не муте,
вода у ушима буја, пресахле су
чесме!

28. 3. 1996.

ДОМ ЗА СПОМЕНИК

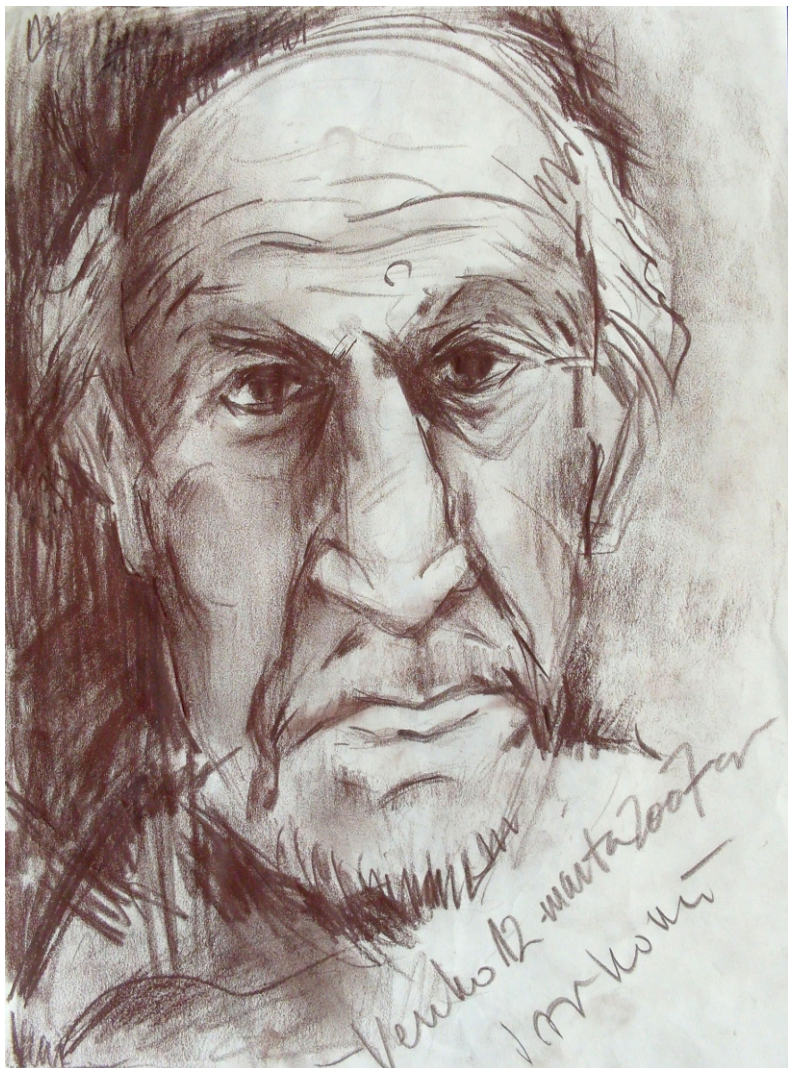
Да су знали,
никад не би пали.
У згради посвећеној њима
надмећу се златоусти и вештачка
клима.

Срушише одају уплашених пионира,
све у име тобож кућног мира.
На даскама које живот зраче,
копља укрштају виловњаци и
корњаче.

Револуцијо, остаде ти
и ова црква полугола,
скамењена, без љубави
и са пуно бола!

9. 3. 1996.

**ПРЕВОДИ И ПРЕПЕВИ
СА БУГАРСКОГ ЈЕЗИКА**

ХАЏИ ДМИТАР

Жив је он, жив је! Тамо на Балкану
Огресо у крви лежи и издише
Јунак са дубоком на грудима раном,
Јунак у младости и снаге мушке.

На једну је страну забацио пушку
На другу сабљу надвоје сломљену.
Очи му гасну, глава се њише,
Уста проклињу целу васељену.

Лежи јунак, а на небу
Сунце застало срдито пече,
Жетварка пева негде у пољу,
А крвца још силније тече.

Жетва је сада... Појте, робиње,
Те тужне песме! Греј и ти, сунце,
У тој ропској земљи. Погинуће
И овај јунак... Но, мукни срце!

Онај ко падне у боју за слободу,
Он не умире: њега жале

Земља и небо, звери и природа
И појци песме о њему певају.

Дању му хлад чува орлица
И вук му кротко рану облизује,
Над њим соко, јуначка птица,
И она се о брату јунаку брине.

Настане вече – месец изгреје,
Звезде обаспу куполу небеску,
Гора зашуми, ветар повеје,
Балкан пева песму хајдучку.

И самовиле у одори белој
Чудне, прекрасне песме подену,
Тихо нагазе траву зелену
И код јунака дођу да седну.

Једна му биљем ране веже,
Друга запрсне водом студеном,
Трећа у уста пољуби брже,
А он је гледа милу, насмејану.

Кажи ми, сестро, где је Караџа,
Где је и моја дружина верна,

Кажи ми, па ми узми душу.
Ту да погинем желим, сестро, ја!

И пљесну рукама, па се загрле
И с песмом у небеса прхну,
Лете и певају док не осване
И траже дух Караџе!

Но, свану већ. И на Балкану
Јунак лежи, крв му тече,
Вук му кротко облизује рану,
А крв још силније тече!

Христо Ботев

У РОВУ

Бој крвави утихну,
Мрак се ноћни приближи.
Пао Бугарин у рову,
Тамо до Србина лежи.

Један другог су убили:
Куршум је на бодеж узвратио.
Гасну снаге, ускоро обојица
Напустиће бели свет.

- Брацо – прстења Србин,
Кан`да те познајем ја?
- Ја сам, Јово, добра срећа,
Господ опет нас сабира.

Жао ми те, јадниче,
Имаш ситну чељад ти!
- Фала, брацо... Свест се мути...
Ко си, де ме подсети,

Где се ти и ја видесмо?
- У Алексиначком боју

Турску крв пролиласмо.
- Петко! Ти си? Брацо мој,

Опрости... Лепо памтим,
Без тебе ја бејех тамо леш.
Мајка моја за здравље твоје
Често је палила свећу.

-Хвала, Јово... Није важно,
Ти се боље одужи...
Побисмо се ми ко псета,
Господ нека нам опрости.

- Брацо! – Јово, ја умирем...
Ватра, жеђ! Ах, горим!
На водице из чутурице,
Пини, брате. И ја ћу мрет!

Хвала Јово... па праштај,
Заврших... Мој гроб је ту!
- Петко! Брацо, с тобом и ја:
Заспаћемо један до другог.

Омркну. На поље бојно
Паде ноћна магла;

Под маглом спавају спокојно
Хладна, крвава тела.

Иван Вазов

(У току Српско-турског рата, у борбама
око Алексинца, против Турака су се заједно
тукли Срби и Бугари.)

ШТРИЦКАЛИЦЕ

-
- * Лакше је стаду да прихвати новог пастира, него да схвати да је стадо!
  - * Домановићу је било лако да буде сатиричар када је имао само једну династију за вратом.
  - * Од како је укинута цензура, многи су у својим главама завели полицијски час.
  - * Стабилизација све више личи на лилихип. Излизали смо је.
  - * Ко тебе каменом, ти њега – другарском критиком!
  - * Не машите превише својим заставама – заклањате ми видик!
  - * Разлика између паса и људи: први лају, други олајавају!
  - * Све је више оних који упутство „После употребе, баци“ примењују и на човека.
  - * Многи стекну знање тек када спљискају имање!
  - * Како да будем музикалан када ме стално истерују из такта!

---

* Има разлике између проститутке и курве. Прва продаје само тело, а друга и душу и тело.

* Време, срећу и комшије не можеш да бираш.

* Невероватно! Гробља пуна незаменљивих, а живот тече даље.

* Бадава ти сва светлост на овом свету ако је у својој глави немаш ни за једну свећу.

* Е, мој Диогене! Да би данас пронашао човека, не би ти помогао ни фар, а камоли свећа.

* Кројачи су једино позвани да људима узимају меру. Не знам шта ће ту конобари, трговци и политичари.

* Када измет падне са висине, промени само облик. Човек када падне са висине, није човек.

* Више волим своју ћелаву главу, него све перике за ћелаву савест.

* Када би електричне централе могле радити на ветар са испразних скупова, држим да би енергетска криза била решена заувек.

-
- * Атомско доба и не би било тако страшно да су сви буздовани на време смештени у музеј.
  - * Кад слон уђе у стакларску радњу, највише се радују стаклари.
  - * Од силног тапшања по леђима ишчашили сте ми памет.
  - * Нешто није у реду: или су мотке окраћале, или су се ћурани намножили.
  - * Имамо и ми Потемкинова села, само што се она код нас зову капиталне инвестиције.
  - * Ваше је само да гласате – ми смо се већ изгласали.
  - * Моја државо, да си барем као Ахил, па да имаш само једну слабу тачку!
  - * Држава ми је као стонога. Има сто Ахилових пета.
  - * Мом јуначком народу Ахилова пета је глава.
  - * Језик бржи од памети гори је од секире у рукама будале.

---

* Ма, какав брод лудака! Ово заседа
наша Скупштина.

* Што ближе зори, то гости бољи!
Само никако да нам сване.

* Електродистрибуцији, трговцима,
конобарима, комуналцима и
порезницима предлажем за славу –
Светог Аранђела душевадитеља.

* Свако помрачење Сунца мање је
опасно од колективног помрачења
ума!

* Шта ће нам контрацепција за
контролу наталитета када већ имамо
скупоћу!

* На сваком од нас треба да пише:
„Рок употребе годину дана“. Е, али ко
ће бити сваки други?

* „Све што је људско, није ми страно“,
рече мислилац и поче да се окреће у
гробу као вентилатор.

* Ако би учинак служио као мера за
кројење одеће – многи би напрасно
постали нудисти.

* Гласно се питам: имамо ли
довољно груди за толико ордење?!

-
- * Људска глупост одолева зубу времена иако је и он подложен каријесу.
  - * Лако ми је за оне што се ротирају. Мука ми је од оних које други окрећу.
  - * Драге коке, доста је кокодадања. Снесите и понеко јаје.
  - * Немам ништа против шумарских радника, али сва је прилика да су многе дрвосече распоређене на погрешна радна места.
  - * „Гласам за слободу говора“, рече папагај и понови то још једном.
  - * Шта ми вреди што ме називају лавом ако скончам као бунда на некој помодарки!
  - * Стварање модерних идола најбоље објашњава како је човек измислио Бога.
  - * Највећа мана историје је што је пишу преживлели.
  - * Није Бог створио човека, већ човек Бога. За дебео кредит треба јак жирант.

---

* Кад политичари задужују државу, народ је унапред одређен за жиранта.

* Како да се борим против бирократије кад је њен печат три пута шири од моје залеђине!

* Ако привреда служи као сто за пингпонг између политичара и стручњака, радници му дођу као лоптице!

* Телевизор искључиш када му притиснеш дугме, а човека укључиш када му станеш на жуљ.

* Телевизиоман личи на товљено пиле коме је свеједно да ли ћеш му у уста гурнути нутрицин, галофак или нешто треће.

* Што је већа стабилизација, јача нам је репрезентација. (Ко је споменуо фудбал?)

* Многи су стекли дипломе путем курсева. И сада прате курсеве – валута својих девизних рачуна.

* Кад цене робе нагло скачу, значи ли то да народ појефтињује?

---

* Током дуге историје планете Земље нестало је много племенитих животињских врста, али се у последње време појавила једна опака и неуништива врста – хомо сапиенс вулгарис!

* Судаћи по женидбеним огласима, ми смо народ без порока и мана.

* Када пођеш на састанак са истином, неће ти требати свечана одећа, већ бистра глава и јако срце.

* Схватио сам одакле ветар дува тек када сам закопчао шлиц.

* Од ударца коњског копита има наде и да преживиш, али кад те ритне копито судбине, спаса ти нема!

* Кад боље размислим, боље да ја вама скинем капу, него ви мени главу.

* Зашто свет личи на недоношче? Створио га је Бог за само седам дана!

* Не можете ме толико понизити колико ја вас могу да надвисим.

* Кад помислим какав живот живим, реинкарнација ми не пада на памет!

RUDAR

7.9.

1998
Mija

ПЕСНИЦИ О ПЕСНИКУ

ОДЛАЗАК ВЕНКА ХРИСТОВА НА ЂУРЂЕВДАН

Која је то била твоја (весела) мисао
док си газио нишавске цариброде...

призорима неописивим ону
страну
с камена на камен да прескочиш

кад лицем се шири мрежаста
илузија
за кафанским столом често
сличним

свуда унаоколо прстохвати
Петарлаша.
Обожи ли мало? Ма што значило
сада;
пожури ме куме да хајдучим
песму.

Милан Мирић

**ОВАКО БИ МОЈ ЧИЧА СРЂАН
ИСПРИЧАО
ЖИТИЈЕ КОБАЈАГИ ПЕСНИКА
ВЕНКА ХРИСТОВА
ДА ЈЕ НЕ ДАЈ БОЖЕ НА
ЊЕГОВОМ МЕСТУ**

е
овако би ти ја реко
изгреба ме судбина
да простиш
и уздуж и попреко
тако ме чврсто опаучи
а ја
теле ранђелово
од овог живота килавог
ништа паметно не научи
ако
не кајем се
блејао ја ки ован
вречао ки јарац
није вајда
ники те жив
на овом свету не чује
и не разуме
да узнем нешто за себе
јок
боже сачувај
велим
нек узне кој уме

а мене
шта ће
све узеше и уграбише
ко да им је недајбоже предглаву
зидају онолике куће
за тамо неку децу
коју не изродише
а ја и даље нешто пискарам
пцујем
њи
бога
ове
оне
дође ми понекад
од неке муке
да рикнем ки магарац
ал
не мрдам из места
ки труо пањ
ништа ми не иде од руке па то ти је
турам празну шаку
у ово мало празне душе
и пипам празне џепове
ништа
однела врана и ала
а иза мене шапућу
кобајаги да не чујем
кажу погледај
оно је та будала
ни куће
ни кућишта

Милоје М. Ђуришић

САЊАО ЈЕ ЛЕПОТУ У ЉУДИМА

Венко Христов. Ко је, заправо, он?

Афористичар, песник, боем, особењак, радник, заљубљеник у поезију и књижевност, шаљивџија, беседник вицева, бунџија, немирко, спадало, вечити пешак, скитница, другар, носталгичар, активиста, патриота, начитан човек, занешењак, емотивко, певач или песмарица која хода, рецитатор, казивач народних мисли и умотворина, човек који се отиснуо у свет трбухом за крухом из родног Петерлаша, трагач за лепшим делом света, идеалиста, сањар... Или је све то појединачно и у збиру, или, можда, нешто савим треће, или - ко ће знати шта је још у њему било скрито.

То питање, ко је Венко Христов, често сам или с времена на време постављао себи за време нашег познанства, а дружио сам се са њим више од четири деценије.

Упознао сам га када сам био ученик неготинске Гимназије, у другом разреду, 1967. године, ваљда. Он се тек био запослио у фабрици хемијских производа у Прахову, а обојица смо били чланови тадашњег савета Дома омладине у Неготину. Помињем то зато што је и тада и све време колико сам га знао, Венко био пун различитих идеја и предлагач и учесник, на овај или онај начин, многих лепих дешавања. С усхићењем и необичном упорношћу и ватреним заносом умео је да говори о сусретима младих, серији приредби, литерарних вечери, изложби и спортских утакмица које су у то време организоване у Неготину. Али исто тако и о Фестивалу младих у Књажевцу који је у то време настајао и који је Венко посећивао, као и о Младомајским сусретима песника у Зајечару, Мокрањчевим данима у Неготину, такође, тих првих година њихових почетака.

Касније, у Бору, Венко се с истим усхићењем и страшћу свега тога сећао. Иако је у Неготину живео кратко, свега неколико година, сећао се многих Неготинаца с којима се дружио или радио: Данета из Чубре, мог села, с којим је радио у погону за производњу

суперфосфата и кога је увек, користећи мене као посредника, поздрављао, чика Слободана Димиресковића, глумца аматера, необичног, природно урођеног талента и последњег рабације у Неготину, који га је подсећао на Јагу и његовог коња Риђана у сомборским сокацима, што муштерију вози фрај и о коме је често и страсно певао по кафанама. Сећао се и кафеџија Гере, Боре и Благоја, кафане „Код два лопова“, „Друштвене исхране“ и других неготинских биртија по којима нас је водао чика Часлав Папалуцић, својеврсни веселац, једном ногом већ у пензији, а управник Дома омладине чији смо, назови „омладински функционери“, чланови савета, Венко и ја били.

Кад сам, десетак година после, дошао у Бор и почео да радим и живим у том граду, мислио сам најпре да сам срео неког Венковог двојника или неког њему сличног. Био сам убеђен да је Венко Неготинац и да сам га оставио тамо.

Реч по реч и брзо сам схватио да је то, ипак, онај исти Венко, с истим животним назорима, само у другом граду и у кругу других сличних људи, сада радник борске Фабрике лак-жице. Није се био ништа променио.

Новинарство, професија којом се више од три и по деценије бавим, помогла ми је да упознам многе занимљиве људе, различитих карактера и социјалног статуса: уметнике, певаче, сликаре, раднике, сељаке, министре, директоре, скитнице, глумце, политичаре. Никог нисам срео ко је, кроз време, остао таква константа и толико доследан себи самом као што је то био Венко.

Чини ми се да се и сам његов физички изглед годинама није мењао. Увек исти покрети, начин хода и говора, ватрено уношење у полемику или тему о којој се разговарало, смисао за хумор и на сопствени рачун. Имао је високо чело још у данима младости, а касније, када га је коса мало више напустила, шалио се како му оно служи као аеродром за муве. Мене, кад сам проседео,

---

називао је белоглавим супом, а обојица, говорио је, заслужујемо бенефицирани стаж што, толике године, један другог трпимо.

Био је такав према свима с којима се дружио. За њега су људи које је познавао и који су му се допадали, различитих занимања и друштвеног угледа, једноставно били људине, громаде, планине, величине, непоновљиви. С њему својственом навијачком страшћу и некад с претеривањем али искреном вером, умео је да проналази њихове добре особине и лепоту у њима, често и оне врлине које, реално, нису поседовали, да то подстиче, да их храбри, да им упорно говори да истрају, јер, неке ствари, по њему, нико осим њих не може или неће учинити.

Познавао је много људи и лако успостављао контакте са њима. Ризиковаћу да будем неправедан према другима и њему ако неке од њих, ипак, поменем.

Многих дугих вечери, за кафанским столом или у шетњи улицама, умео је сатима да говори о песницима „младомајцима“ и утемељивачу те песничке смотре у Зајечару Сергију Лајковићу, о оснивачу и дугогодишњем уреднику часописа „Развитак“ Томи Мијовићу, о новинарима и песницима Милану Стојадиновићу Басу, с којим се дружио готово до последњег дана Басовог живота и Милену Миливојевићу, чије је многе стихове и афоризме знао напамет и често их говорио, о Милораду Малишу с којим смо обојица пробдели многе ноћи и често водили дуге и бескрајне полемике о поезији и песницима, уз рецитовање, до кафанских фајроната, о песнику Милану Мирићу, кога је Венко упознао првих дана по његовом доласку у Бор.

Волео је и, као на каквом спортском борилишту, навијао за све оне који су нешто значили или радили у култури или уметности, али и у спорту, новинарству или некој другој области. Био је редован посетилац скоро свих изложби, књижевних вечери или других приредби у граду, одлазио на утакмице, дружио се највише са борским куглашима и детиње радовао њиховим спортским

успесима, редовно позивао новинарске редакције да о томе објаве вест.

Помно је пратио шта се збива у борској библиотеци и музеју. Директорице ових институција, Весна Тешовић и Слађана Ђурђекановић, биле су за њега предводници и „капитени“ својеврсних тимова културе, а радо се сећао и некадашњих директора Томе Тешовића и Илије Јанковића.

У Фабрици лак-жице у Бору, где је, све до пензионисања радио, годинама, настао је својеврсни мали „културни покрет“ чија је душа био Венко Христов. Радници те фабрике штампали су неколико збирки песама, афоризама и других књига, приређиване су многе изложбе и литерарне вечери. Венко, радник, сматрао је да је и то начин борбе за бољи социјални статус запослених и њихов углед. Познавао је сваког радника фабрике и са њима се дружио и знао њихове животне судбине и драме.

И њега су, готово сви, у целом граду знали. А имао је познаника и пријатеља и на много ширим просторима

Познавао је Венко и говорио о легендарном новинару београдске Телевизије Јови Шћекићу, код кога је у младости био на новинарском курсу, чувену спикерку Радио Београда Драгу Јонаш коју је, такође, некуд упознао и изузетно ценио, знао је наше познате писце, вајаре и сликаре, путовао је у Мрчајевце да упозна чика Обрена Пјеровића, писца текстова многих песама које су прославиле естрадног певача Мирослава Илића. Једноставно, имао је широку лепезу познанстава и комуникација са свима којима се дивдио.

Једном смо обојица присуствовали концерту Арсена Дедића у сали Музичке школе у Бору. По завршетку концерта Венко је пришао Арсену, упознао мене са њим иако се и они нису познавали и предложио да некуд свратимо на чашицу пића. Арсен се снебивао, а онда му је Венко рекао да је то због онога у његовој песми „човјек као ја“. Овај је одмах пристао, уз примедбу да је приметио „нас две маторе протуве“ у публици, у првом реду

лево, где смо заиста и седели.

Свратили смо у малу салу Хотела „Србија“, Арсен је одмах наручио дуплу вотку, „за сваки случај“, како је рекао конобару. Настао је леп разговор, није се остало само при једном пићу, причало се и о знаменитим Рајачким пивницама. Арсен је први пут био у источној Србији. Одушевио се причом о пивницама, договорен је чак и камерни концерт у том простору. Венко и он су разменили бројеве телефона. Тај концерт никад није одржан јер се Југославија, коју је Венко пуним срцем волео, ускоро распала, а догађаји су кренули другим токовима.

Није то била Венкова једина лепа идеја до које је у свом емотивном заносу дошао, а да се, на жалост, није остварила.

Једном, пред крај живота, предложио ми је да организујемо братимљење његовог и мог села, зато што се у оба слави заветина Света Тројица. Хтео је и да се у оба села организује заједничка жетва, моба. У жаркој жељи, носећи у срцу и свом сећању лепе, старе народне обичаје, превидео је да су временски токови учинили своје и да таквог села, из његовог и мог детињства, нажалост, у Србији више нема, да су то данас све више села старца. Једва сам га убедио да одустанемо од те замисли.

Венко је дубоко у себи, целог живота, свом душом, емотивно носио исконско народно наслеђе и традицију, не само свог, матерњег, бугарског, већ и свих народа с некадашњих југословенских простора. Они који су га познавали знају да је умео сатима да пева старе, изворне народне песме, настале испод свих тих поднебља. Од словеначког „Солченце прихаја“, славонских и војвођанских поскочица, далматинског „Липи мој Марјане“, „Босно моја“, „Стани, стани, Ибар водо“ и „Ој, Мораво“, до „Биљана платно белеше“ и других македонских песама.

Једном смо, у неком ширем друштву, три вечери узастопце бележили наслове песама које је певао. Ми бисмо започињали строфу или рефрен, колико смо умели или се

сетили, а он је певао целу песму. Стигли смо до списка од неколико стотина, а онда смо се ми уморили и одустали, а Венко наставио. Мислим да је знао неколико хиљада тих песама. Никада ми неће бити јасно када је стигао да их, као и многе стихове које је знао, научи напамет. Имао сам намеру да за новине напишем репортажу о њему под насловом „Песмарица која хода“. Нисам то остварио. Новинари, понекад, имају више ненаписаних, него написаних чланака. И то најбољих.

Мало Венкових познаника зна да је он, осим, наравно матерњег бугарског и српског језика, које је одлично познавао, умео да говори и споразумева се на енглеском и немачком.

Једне хладне и ветровите јесење ноћи, по повратку с неке од многих кафанских „седељки“, у парку испред општинске зграде у Бору, Венко ми је око поноћи, говорио у оригиналу на немачком и преводио на српски Хајнеа, Рилкеа и Гетеа. Разбарушен на јаком ветру, подрхтавајући од хладноће, слушао сам и, морам признати, први пут, иако сам их раније читао на српском, захваљујући Венку, осетио невероватан, изворни ритам речи и поетику језика тих великана.

Али, то није било све. Венко је изненада предложио да одемо на Борско језеро и поклонимо се пред спомеником Миклошу Раднотију, у знак поштовања према мађарском песнику. Прошла је била поноћ и сматрао сам да није био баш тренутак за то, уз пуно дивљење песнику, али је Венко био необично упоран и на крају ме убедио. Отишли смо мојим колима на обале језера. Ветар је дувао свом жестином и никад до тада нисам видео на језеру да толико велики таласи ударају о хриди обале. Јежио сам се од студи и призора. Венко је стао мирно испред бронзане статуе песника, изговорио неколико стихова и поклатио се. Учинио сам то исто. Потом смо немо стајали пред бистом, уз хук ветра и ударање таласа о обалу, неколико метара од наших ногу. Учинило ми се на трен, од силине емоција и доживљаја,

сетили, а он је певао целу песму. Стигли смо до списка од неколико стотина, а онда смо се ми уморили и одустали, а Венко наставио. Мислим да је знао неколико хиљада тих песама. Никада ми неће бити јасно када је стигао да их, као и многе стихове које је знао, научи напамет. Имао сам намеру да за новине напишем репортажу о њему под насловом „Песмарица која хода“. Нисам то остварио. Новинари, понекад, имају више ненаписаних, него написаних чланака. И то најбољих.

Мало Венкових познаника зна да је он, осим, наравно матерњег бугарског и српског језика, које је одлично познавао, умео да говори и споразумева се на енглеском и немачком.

Једне хладне и ветровите јесење ноћи, по повратку с неке од многих кафанских „седељки“, у парку испред општинске зграде у Бору, Венко ми је око поноћи, говорио у оригиналу на немачком и преводио на српски Хајнеа, Рилкеа и Гетеа. Разбарушен на јаком ветру, подрхтавајући од хладноће, слушао сам и, морам признати, први пут, иако сам их раније читао на српском, захваљујући Венку, осетио невероватан, изворни ритам речи и поетику језика тих великана.

Али, то није било све. Венко је изненада предложио да одемо на Борско језеро и поклонимо се пред спомеником Миклошу Раднотију, у знак поштовања према мађарском песнику. Прошла је била поноћ и сматрао сам да није био баш тренутак за то, уз пуно дивљење песнику, али је Венко био необично упоран и на крају ме убедио. Отишли смо мојим колима на обале језера. Ветар је дувао свом жестином и никад до тада нисам видео на језеру да толико велики таласи ударају о хриди обале. Јежио сам се од студи и призора. Венко је стао мирно испред бронзане статуе песника, изговорио неколико стихова и поклатио се. Учинио сам то исто. Потом смо немо стајали пред бистом, уз хук ветра и ударање таласа о обалу, неколико метара од наших ногу. Учинило ми се на трен, од силине емоција и доживљаја,

---

ваљда, да су се лице Раднотијево и сам споменик благо померили.

Када смо се враћали, питао сам Венка да ли је приметио то исто. Да, кратко је одговорио, али нисам хтео да ти кажем и уплашим те. Учинили смо нешто што Радноти заслужује.

Десетак година после, спомен-бисту мађарског песника и заточеника нацистичког логора Миклоша Раднотија, нажалост, украли су непознати лопови.

Ето, такав је био Венко Христов.

Тог дана када је отишао од нас, видео сам га ујутру, с леђа, код Дома културе, како лаганим кораком, замишљен, некуд одмиче. Помислио сам да га позовем, али због обавеза које сам имао нисам то учинио. Више га нисам срео.

Међу стиховима које у себи носим, одзвањају у мени, као ехо, с времена на време, и његови:

Ако ме не буде било
у камену као траг,
Ако ми ништа од видика
Не остане у зеници...

... Ако у неком бар од вас
Што останете за мном
Не саградим део
Свог живог споменика
Па и није ме било!
И нека ми заборав пресуди!

Стихови Венкови путују с нама и живе у нама, баш као што је он у његовој, ко зна у ком трену насталој поетици, пожелео да буде вечити путник на друму без краја и задивљени пролазник у улици са раскошним изложима.

Често и сам несхваћен, Венко Христов није хтео ни да схвати ни да прихвати сурово време у коме живимо. Трагао је за лепотом у људима и лепшим и бољим делом света.

Књига која је сада пред нама помоћи ће да га упознају и они који га до сада нису познавали.

НАПОМЕНЕ ПРИРЕЂИВАЧА

У вишеструким интересовањима Венка Христова Борејна (Петерлаш код Димитровграда, 1946 – Бор, 2009) на првом месту су она која су везана за културу, а пре свега за књижевност, у којој се и сам огледао. Писао је песме и афоризме, објављујући их у разним гласилима и казујући их са посебним темпераментом на књижевним манифестацијама. Њима је заступљен у више зборника, али за живота није стигао да публикује и своју самосталну књигу.

Ова књига је покушај да се избор из Венковог (обимом невеликог) књижевног стваралаштва објави на једном месту. Тако се овде нашло и оно што је већ објављено у разним гласилима (понекад и више пута), али и оно што је у ауторовој оставштини нашла и ставила нам на располагање његова братаница Наташа Стаменковић. Такође, у обезбеђивању садржаја и коначном обликовању књиге помоћ су пружили и чланови Ликовног клуба „Ване“ и бројни пријатељи и колеге Венка Христова.

Песме и афоризме Венко Христов је објављивао у зајечарском „Тимоку“, крушевачкој „Багдали“, борској „Бакарној реци“, „Борским новостима“ и у другим гласилима.

Следећим песмама је заступљен у заједничким зборницима:

* „Једна Марија са младежом на уснама“: „Песма бакарне реке“, „Дан до васионе“, „Младомајске стихотворине“, „Теби с љубављу“

* „Венчање“: „Песма бакарне реке“, „Носе нас мајске воде“, „Дан до васионе“

* „Клошарев јад“: „Песма бакарне реке“, „Дан до васионе“, „Доброта Злота 2-3“ (у сва три зборника објављена је као песма без наслова)

* „Две угашене звезде“: „Песма бакарне реке“, „Дан до васионе“, „Доброта Злота 1“

* Песма без наслова (почиње стихом „Хајде да се играмо парка“): „Млади мај живи“, „Дан до васионе“

* Песма без наслова (почиње стихом „Ако ме не буде било“): „Дан до васионе“, „Доброта Злота 1“

* „Из потаје“: „Песма бакарне реке“

* Песма без наслова (почиње стихом „Ако ми се и даље опиреш“): „Младомајске стихотворине“

Првих 12 песама у овој књизи (под приређивачевим насловом „У камену траг“) обележено је тим редоследом у песниковим рукописима, што може навести на помисао да је и сам аутор размишљао о књизи и започео да прави њену композицију. Зато је то испоштовано и у овој књизи.

Наслов циклуса „Дневне песме“ је ауторов и нађен је само код прве песме („Еколошка“). Остале песме су у том циклусу по процени приређивача.

У неким зборницима има на неколико места друкчијег прелома стихова, а у овој књизи је у већој мери поштован ауторов рукопис. На исти начин се поступило и у одступањима у избору речи у песмама „Клошарев јад“ и „Две угашене звезде“ у зборницима „Доброта Злота“.

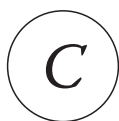
Интерпункција је у рукопису песама, углавном, произвољна и правопис је у овој књизи поштован само тамо где је очигледно да је то и аутор желео.

У „Енциклопедији афоризама 1“ Венко Христов је, у делу где су представљене земље Србија, Црна Гора и Република Српска, заступљен афоризмом „Не машите превише својим заставама. Заклањате ми видик!“, а у „Антологији светског афоризма“ афоризмом „Лакше је стаду да прихвати новог пастира, него да схвати да је стадо!“ У зборнику „Главоломке“ има осам, а у „Дану до васионе“ 18 Венкових афоризама.

Сам Венко је своје изборе афоризама у рукопису насловљавао са „Штрицкалице“, па је тај симпатичан наслов задржан и у књизи.

Није искључено да је у неком од гласила до којих нисмо дошли остала још која Венкова песма или афоризам, али су његови рођаци, колеге, пријатељи и приређивач ове књиге задовољни што је и оволико сакупљено. Можемо бити сигурни да би тиме и сам Венко био задовољан.

М. М.

ИЗВОРИ

1. Весна Тешовић: „Библиографија борског књижевног стваралаштва у 20. веку“, Народна библиотека Бор, 2004.

2. „Млади мај живи“, Новинска установа „Тимок“ и Дом омладине Зајечар, 1972.

3. „Песма бакарне реке“, Књижевни клуб Бор, 1972.

4. „Младомајске стихотворине“, Књижевни клуб Бор, 1973.

5. „Носе нас мајске воде“, Дом омладине и Новинска установа „Тимок“, Зајечар, 1973.

6. Милан Стојадиновић Бас: „Дан до васионе“, ШРИФ, Бор, 1994.

7. Мома Димић и Јован С. Митровић: „Доброта Злата 1“, ШРИФ и Скупштина општине Бор, 1995.

8. Мома Димић и Јован С. Митровић: „Доброта Злата 2-3“, Скупштина општине, ШРИФ, „Српска Даница“ Бор и Земљорадничка задруга Злот, 2000.

9. Брана Филиповић: „Теби с љубављу“, Музеј рударства и металургије Бор, 1996.

10. „Бележница“, часопис за библиотекарство, књижевност и културу бр. 20-21, Народна библиотека Бор, 2009.

11. Сергије Лајковић: „Главоломке“, Новинска установа „Тимок“, Зајечар, 1990.

12. Љубиша Михајловић: „Антологија светског афоризма“, Удружење афористичара Југославије, Сврљиг, 1998.

13. Ђорђе Оташевић: „Енциклопедија афоризама 1“, „Алма“, Београд, 2004.

14. Приватна документација Венкових рођака, пријатеља и колега

САДРЖАЈ

У КАМЕНУ ТРАГ

Венчање

Видарица

*** (Нема Бога на небесима)

*** (Хајде да се играмо парка)

*** (Ако ме не буде било)

*** (Продужићемо тако)

Љубавници

Из потаје

Две угашене звезде

Клошарев јад

Једна Марија са младежом на уснама

*** (Севну муња)

*** (Ако ми се и даље опиреш)

*** (Полети полети ласто лакокрила)

Ратку

*** (Господе!)

ДНЕВНЕ ПЕСМЕ

Еколошка

*** (Овде је земља)

Прво вече у Књажевцу

Српским властољупцима

Нечастивом каријеристи

У малом месту

Дом за споменик

ПРЕВОДИ И ПРЕПЕВИ

Христо Ботев: „Хаџи Дмитар“

Иван Вазов: „У рову“

ШТРИЦКАЛИЦЕ

ПЕСНИЦИ О ПЕСНИКУ

Милан Мирић: „Одлазак Венка Христова на
Ђурђевдан“

Милоје М. Ђуришић: „Овако би мој чича Срђан
испричао житије кобајаги песника Венка Христова да
је не дај боже на његовом месту“

Чедомир Васић: „Тражио је лепоту у људима“

НАПОМЕНЕ ПРИРЕЂИВАЧА

ИЗВОРИ

Венко Христов Борејн
ЖИВИ СПОМЕНИК

Библиотека
ПОСЕБНА ИЗДАЊА

Уредник
БРАНИСЛАВ БАНЕ ДИМИТРИЈЕВИЋ

Технички и ликовни уредник
НОВИЦА СТАНКОВИЋ ЛУКИН

Приредио
МИЛЕН МИЛИВОЈЕВИЋ

Издавач
НАРОДНА БИБЛИОТЕКА – БОР

За издавача
ВЕСНА ТЕШОВИЋ, директор

Штампа
Графомед трејд

Тираж
500

Ликовни прилози:
Новица Станковић Лукин
Ратко Јанковић
Драган Тошић
Југослав Балаш

Штампање ове књиге помогли су

Рударско-топионичарски басен Бор
и Штампарија "Графомед" у Бор

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

821.163.41-1

821.163.41-84

821.163.41.09 Христов В.

ХРИСТОВ, Венко, 1946-2009

Живи споменик / Венко Христов Борејн =
[приредио Милен Миливојевић ; ликовни прилози
Новица Станковић Лукин ... и др.]. - Бор :
Народна библиотека, 2011 (Бор : Графомед). -
61 стр. : портрети аутора ; 28 см. -
(Библиотека Посебна издања / Народна
библиотека, Бор)

Тираж 500. - Стр. 45-56: Песници о песнику /
Милан Мирић, Милоје М. Ђуришић, Чедомир
Васић. - Напомена приређивача: стр. 57-58. -
Библиографија: стр. 59.

ISBN 978-86-84061-17-3

а) Венко, Христов (1946-2009)
COBISS.SR-ID 187367948

ISBN 978-86-84061-17-3